

მულტიკულტურული განათლების შესახებ

მულტიკულტურული განათლების შესახებ განსხვავებული თვალსაზრისი არსებობს, ერთი ნაწილი მიიჩნევს, რომ ეს არის სასწავლო გეგმის ახალი და მრავალფეროვანი მასალით გამდიდრება, სხვადასხვა სტრატეგიისა და პედაგოგიური მეთოდის განხილვა, რომლებიც პასუხობენ უმცირესობების მოთხოვნებს. მეორე ნაწილის პასუხი შესაძლებელია უფრო ზოგადი იყოს და შეეხოს არასამართლიან და დისკრიმინაციულ საგანმანათლებლო სისტემას (ტაბატაძე 2010: 2). ჯ. ბენქსი მიიჩნევს, რომ მულტიკულტურული განათლება არის იდეა, რეფორმა და პროცესი (ბენქსი, 1997). როგორც იდეა, მულტიკულტურული განათლება ცდილობს შექმნას თანაბარი საგანმანათლებლო შესაძლებლობა ყველა მოსწავლისათვის, მათ შორის სხვადასხვა რასის, ეთნიკური ჯგუფისა და სოციალური კლასის წარმომადგენლებისათვის. დოქტორმა ჯემს ბენქსმა წიგნში „მოქალაქეთა განათლება მულტიკულტურულ საზოგადოებაში“, ყურადღება გაამახვილა კონცეფცი-აზე, რომელსაც ის განიხილავს, როგორც მულტიკულტურული განათლების ხუთ განზომილებას.

პირველი განზომილებაა შინაარსის ინტეგრაცია (content integration). მასწავლებელი იყენებს მაგალითებს სხვადასხვა კულტურებიდან და ეთნიკური და სოციალური ჯგუფებიდან ძირითადი ცნებების საილუსტრაციოდ და განსაზოგადოებლად. ის ასევე განიხილავს საკითხებს, რომლებიც საგნის სწავლებისას წამოიჭრება. ეს ნიშნავს კურიკულუმში მულტიკულტურული განათლების ჩასმას.

მეორე განზომილებაა ცოდნის შექმნის პროცესი (knowledge construction process). მასწავლებლები ეხმარებიან მოსწავლეებს გაიგონ, გამოიკვლიონ და განსაზღვრონ ის დაფარული კულტურული ვარაუდები და ჩარჩოები, იმ საგნის (დისციპლინის) პერსპექტივები და მითითებები, რომელსაც ისინი ასწავლიან (ბენქსი, 1996). სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, მასწავლებლები ეხმარებიან მოსწავლეებს დასმული საკითხის გაგებაში. მოსწავლეები ასევე სწავლობენ, როგორ შეიძინონ ცოდნა დამოუ-

კიდებლად. ეს ეხმარება მათ გახდნენ კრიტიკული მკითხველები და მოაზროვნეები.

მესამე განზომილებაა ჰუმანური პედაგოგია (equity pedagogy), რაც იმას ნიშნავს, რომ მასწავლებლები იყენებენ სხვადასხვა მეთოდებს, რათა სხვადასხვა რასისა და სქესის მოსწავლეებმა მაღალ აკადემიურ წარმატებას მიაღწიონ (ბენქსი & ბენქსი, 1995). ჩატარებული კვლევა მიუთითებს, რომ მოსწავლეთა აკადემიური მოსწრება იზრდება, როცა მასწავლებელი ფართოდ იყენებს, კოოპერატიული სწავლების აქტივობებს და სტრატეგიებს (არონსონი, გონზალესი, 1988). სხვადასხვა რასისა და ეთნიკური ჯგუფის მოსწავლეებმა უნდა იგრძნონ, რომ მათ აქვთ თანაბარი სტატუსი ინტერაქციის დროს. ყველა მასწავლებელმა ისე უნდა შეცვალოს სწავლების სტილი, სტრატეგიები, ტექნიკა და აქტივობები (სიმულაციები, როლების გათამაშება და სხვა), რომ ყველა მოსწავლემ ისწავლოს ეფექტურად.

მეოთხე განზომილებაა - ზიანის შემცირება (prejudice reduction). ის მოიცავს გაკვეთილებს და აქტივობებს, რომელთაც მასწავლებლები იყენებენ სხვადასხვა რასის, ეთნიკურ და კულტურულ ჯგუფებთან პოზიტიური ურთიერთობების დასამყარებლად. ჩატარებული კვლევა მიუთითებს, რომ მოსწავლეები სკოლაში ხშირად მოდიან სხვადასხვა რასისა თუ ეთნიკური ჯგუფის წარმომადგენლების მიმართ უარყოფითად განწყობილნი (ფინი, როტერმენი, 1987). ამიტომ ჯ. ბენქსის აზრით, ყველა მასწავლებელმა და აღმზრდელმა უნდა გამოიყენოს ის მეთოდები, რომლებიც დაეხმარებიან მათ მოსწავლეებს ჩამოუყალიბონ დადებითი ურთიერთობები სხვა რასისა და ეროვნებების მიმართ.

მეხუთე განზომილებაა სკოლის კულტურისა და სოციალური სტრუქტურის გაფართოება, გაძლიერება (Empowering school culture and social structure). აქ ჯ. ბენქსი მოიაზრებს არა ერთი რომელიმე ინდივიდუალური კლასის, არამედ მთელი სკოლის კულტურას, სადაც ყველა სტუდენტი, მნიშვნელობა არ აქვს მის სქესს, ეროვნებას, სოციალურ ჯგუფს, რელიგიურ რწმენას, თანაბარი სტატუსისაა. ამ განზომილების შესრულება მოითხოვს მთლიანი სკოლის გარემოს გაუმჯობესებას, მათ შორის მასწავლებელთა და ადმინისტრაციის ხელმძღვანელების ურთიერთობებს, რწმენას და მოქმედებებს, კურიკულუმს

და სწავლების კურსს, შეფასებისა და ტესტირების პროცედურებს, სტილებსა და სტრატეგიებს, რომელთაც იყენებს მასწავლებელი.

აქედან გამომდინარე მულტიკულტურული განათლების მიზანია: 1. შექმნას თანასწორი საგანმანათლებლო შესაძლებლობა ყველა მოსწავლისათვის, ისე შეცვალოს სკოლის გარემო, რომ მან ასახოს განსხვავებული კულტურები და ჯგუფები საზოგადოებაში და საკლასო ოთახებში; 2. დაეხმაროს საზოგადოებას დემოკრატიისა და ჰარმონიული საზოგადოების მშენებლობაში. მიზნის მისაღწევად საჭიროა ის უნარები, ცოდნა და ურთიერთობები, რომელიც საჭიროა დემოკრატიული საზოგადოების ასაშენებლად.

მულტიკულტურული განათლების მოდელი არ არსებობს. მაგრამ ბენქსის აზრით, ამერიკული მოდელი დემოკრატიული იდეალების ნაწილია. ეს განასხვავებს მას იაპონური თუ გერმანული მოდელებისაგან. მაგრამ რა მდგომარეობაა კლასში, სადაც კულტურულად მრავალფეროვანი გარემო არ არის? ჯ. ბენქსის აზრით კულტურულად მრავალფეროვანი გარემო ყველა კლასშია; მაგალითად, ყველა კლასში არიან მოსწავლეები, რომლებიც სოციალურად სხვადასხვა კლასს, რელიგიას ეკუთვნიან. მოსწავლეები მრავალმხრივად განსხვავდებიან ერთმანეთისაგან. ზოგი მხიარულია, ზოგი მოწყენილი, ზოგი აქტიურია და სწრაფად მოაზროვნე, მოხერხებული, ზოგი კი პასიური, ნელა მოაზროვნე და მოუხერხებელი. ზოგი სოციალური ფენის ერთ კლასს ეკუთვნის, სხვანი კი მეორეს. რა თქმა უნდა, განსხვავდება მათი შეხედულებები, დამოკიდებულებები. მასწავლებელს შეუძლია ასწავლოს მოსწავლეებს კულტურა, იმ შემთხვევაშიც კი, თუ მის კლასში მხოლოდ ერთი კულტურის წარმომადგენელი ბავშვები არიან. კვლევა მიუთითებს, რომ მულტიკულტურული განათლება მიიღწევა მრავალფეროვანი გამოცდილებით, რაშიც ბენქსი მოიაზრებს ვიდეოს, ფილმებს, როლების გათამაშებას, სიმულაციას, ლიტერატურასა და თამაშებს. როგორია მასწავლებლის როლი მულტიკულტურულ განათლებაში? მასწავლებელი უნდა დაეხმაროს მოსწავლეებს, თავი კარგად იგრძნონ სკოლაში. ეს უკვე გამარჯვებაა და ბოლოს, საჭიროა ქმედება, რადგან როგორც ამას დანტე წერს, ყველაზე ცუდი ადგილი ჯოჯოხეთში მათთვისაა, ვინც მორალური კრიზისის დროს ნეიტრალური პოზიცია დაიკავა. მისი აზრით, ჩვენ გვჭირდება ცოდნა, ზრუნ-

ვა და მოქმედება, რადგან მხოლოდ ამ გზით ვეხმარებით ჩვენს თავს შევიცვალეთ და ამასთანავე, შეცვალეთ ჩვენს გარშემო მყოფნი და ბოლოს, მთელი მსოფლიო. როგორც ამას მარგარეტ მიდი ამბობს, ერთ მუჭა ხალხს შეუძლია შეცვალოს მსოფლიო და თუ მულტიკულტურული განათლება ამას შეძლებს, მაშინ ამით ის თავის წვლილს შეიტანს დემოკრატიული საზოგადოების შექმნაში.

ლიტერატურა:

ინტერნეტ მასალა:
www.learner.org/workshops/socialstudies/pdf/.../3.Multiculturalism.pdf
educ625spring2011.pbworks.com/.../Five+Dimensions+of+Multicultural
ra.prezi.com/.../banks-five-dimensions-of-multicultural-education/
www.youtube.com/watch?v=1bBb8Nk8Mvs
<http://education.washington.edu/cme/view.htm>

Gulnara Janova

ABOUT MULTICULTURAL EDUCATION

Summary

The article deals with multicultural education. It also discusses James Banks' five dimensions, the knowledge of which is essential for almost every teacher.

The purpose of multicultural education is to create an equal educational opportunity for all students, to change the school environment, to reflect different cultures and groups in the society and classrooms, to assist the community in building democracy and a harmonious society. It requires necessary skills, knowledge and relationships.